

Wat Petrosjan van Nimzowitsch leerde.

De partijen van oud-wereldkampioen Petrosjan zijn van een bijna ondoorgroendelijke diepzinnigheid. De in 1984 te vroeg overleden schaker was een aanhanger van Nimzowitsch. Diens boek Mein System was zijn handleiding als hij schaakte.

De partijen van Tigran Petrosjan zitten vol met de leerstellingen van Nimozowitsch. Zoals Profylakse, Zentralisieren, uberdecken, Ruhe- und Warte Zuge en “changez le blocceur”. Zijn bijna ondoorgroendelijke diepzinnigheid vertaalde zich in zijn partijen als de stijl van een sluipmoordenaar: de tegenstander stond geleidelijk aan verloren, maar had geen idee van wat hij fout gedaan kon hebben. Een sluipende tijger dus..

Met name door Profylakse wist hij heel veel partijen te winnen.

De tegenstanders merkten dat hun mogelijkheden langzaam minder werden, maar hadden niet door dat Petrosjan heel consequent de Profylakse van Nimzowitsch toepaste. Heel geleidelijk rolde hij zo de stelling van de tegenstander op. Daardoor kregen de tegenstanders nooit enige kans op initiatief; in de praktijk vertaalde zich dat vaak doordat tegenstanders aan het eind van de partij gefrustreerd va banque gingen spelen en er lustig, maar volstrekt tevergeefs op los offerden.

Anderen gaven op in een passieve stelling, omdat ze helemaal murw gespeeld waren. Deze partij is daar een voorbeeld van. De partij is gespeeld in 1960 en de tegenstander is de Rus Gufeld, die met zwart speelt. Ze is gespeeld in het Russisch kampioenschap en Gufeld was toen een sterke grootmeester.

(De opening is uiteraard uit het tijdperk van voor de computer en heeft dus geen enkele nieuws waarde in de huidige tijd.)

Petrosjan, wit Gufeld Zwart.

- 1.d4 Pf6
- 2.c4 g6
- 3.Pc3 Lg7
- 4.e4 0-0
5. Pf3 d6
- 6.Le2 e5
- 7.d5

Dit is een tamme opening. Maar Petrosjan kende die door en door. Hij speelde graag tamme openingen, omdat ze aansloten op zijn stijl.

7.—Ph5.

8 g3.

Dit is het eerste geniale zetje van wit.

De zet is gericht op het voorkomen –De Profylakse dus- van de zet f5. Als zwart f5 zou spelen, gebeurt er dit: 9. ef5: gf5: 10. Ph4 (dit is de eerste bedoeling van g3, want nu kan het paard van wit wel naar h4, omdat de pion op g3 het paard dekt) 10.- Pf6 (en blijkt de tweede bedoeling van g3, het zwarte paard kan niet naar f4). 11. Dc2 e4. 12 0-0, en na de latere witte pionzet f3 worden de zwarte pionnen op f5 en e4 een doelwit voor de witte stukken. De zwarte stukken kunnen dan die 2 pionnen alleen maar verdedigen. Daarmee krijgt zwart dus

geen aanvalsstelling, wat wel normaal is op de koningsvleugel voor zwart in het Koningsindisch. Zwart komt dan passief te staan.

De zet g3 is dus uitsluitend profylactisch bedoeld en dient alleen om de zwarte mogelijkheden in te perken.

8.-- Pa6

9. Pd2

Deze zet Pd2 verdrijft het zwarte paard van h5 terug naar f6. De pion op g3 heeft immers het veld f4 verder ontoegankelijk gemaakt voor dit zwarte paard. Maar op f6 verhindert dit paard zijn eigen pion op f7 om op te rukken.

9.—Pf6

10. h4

Met deze zet voorkomt Petrosjan dat zwart de zet Lh6 speelt, want daar zou sterk h5 op volgen. Hiermee voorkomt Petrosjan verder dat zwart vanuit zijn koningsstelling tot aanval komt.

10.—c6

11. Pb3

Deze zet voorkomt de zet Pc5 van zwart. En doordat de loperlijn van de witte loper op c1 open komt, kan zwart nog steeds geen Lh6 spelen.

11.-- Pc7.

12. Lg5 cd5:

Zwart opent nu de stelling door de c-lijn te openen, maar realiseert zich kennelijk niet dat hij achter staat in ontwikkeling. Zou hij al ongeduldig geworden zijn, omdat hij maar steeds geen actie kan ondernemen ?

13. cd5: h6

14. Lf6:

Onder meer om te voorkomen dat zwart met zijn f-pion oprukt naar f5 slaat zwart dit paard.

14.-- Df6:

15. Lg4 ! En nu ruilt Petrosjan het zwarte aanvalsstuk bij uitstek in de Koningsindische opening af, de witveldige loper van zwart. Daarmee beperkt Petrosjan nog verder de aanvalsmogelijkheden van zwart op de koningsvleugel. En op de damevleugel heeft wit al gratis een opening van de stelling gekregen, toen zwart zelf op d5 ruilde.

15.—h5.

16. Lc8 Tac8:

17.De2

Dit is centraliseren, want de witte dame kijkt nu naar beide vleugels vanaf het veld e2. En is dus dubbel inzetbaar. Dit is een zogenaamde Ruhe und Warte Zug. Het zijn deze zetten waar je een partij mee wint, volgens mij. Want zo consolideer je je stelling en houd je je voordeel vast.

17.—Lh6 18. Pa5

En nu is zwart tot volledige passiviteit veroordeeld.

18.--Tb8

19.0-0 Tfc8

20. a4 Nadat Petrosjan eerst het aanvallend potentieel van de zwarte koningsvleugel uitgeschakeld heeft, begint hij zelf de aanval op de damevleugel.

20.-- Dd8
21. Pc4 Pe8
22. Ta2 Dc7
23. b3 Dd7
24. Kg2

(Voorkomt een eventueel Dh3 door zwart)

24.-- Tc5
25. Tb1 Tc5 naar c8
26. Tc2

Ruhe und Warte Zuge: Petrosjan bouwt zijn aanvalsstelling op de damevleugel rustig op vanaf zet 18 tot aan zet 30.

26.-- Pc7
27. Tb1 naar b2 Tf8

En met de zet Tf8 gaat zwart alsnog de pionzet f7 naar f5 er door drukken. Onmiddellijk neemt wit nu profylaktische maatregelen.

28.b4

Zo geeft wit zijn torens de ruimte via de 2^e rij vanaf de zijkant zijn koningsvleugel te beveiligen. En versterkt hij tegelijk zijn aanval op de damevleugel.

28.-- Pe8
29. a5 Pg7
30. a6 !

Petrosjan begint nu pas zijn aanval op de damevleugel door de stelling daar verder te openen. Wat opvalt is dat zwart niets gedaan heeft om deze aanval te voorkomen. Zwart heeft eigenlijk alleen maar geprobeerd actieve zetten te doen.

30.-- ba6:
31. Pa5 f5
32. Pc6 Tbe8
33. Pb1

En zo geeft wit nog meer beide torens de ruimte om de koningsvleugel te dekken en te beschermen.

33.-- Kh7
34. Tb3 fe4:
35. De4: Tf5
36. Ta3 Db7
37. Pc3

De zetten 33. Pb1, 35. De4: en 37. Pc3 houden direct verband met elkaar. Hier past Petrosjan het thema van Nimzowitsch toe: "changez le bloqueur". Petrosjan blokkeert eerst met zijn dame de zwarte pion op e4. En om de verdediging van zijn koningsvleugel op orde te krijgen vervangt hij de dame op e4 door het paard. Daarmee wordt het paard de blokkeur. En het paard is van nature een veel betere blokkeur dan de dame. En verdedigt de koningsvleugel dus beter dan de dame op die plaats zou doen.

37.-- Tef8
38. Dc4

(de ene blokkeur vertrekt)

38. -- Tf3

39. Ta6: Le3

40. Pe4 (En de andere blokkeur arriveert in zijn plaats.

40. -- Lh6 En dus moet deze loper terug. Want Lb6 zou falen op Pg5 schaak.

41. Ta7:

Met de aankomst van de het paard op e4 zijn alle kansen van zwart op een aanval op wits koningsvleugel verkeken. Wit wint nu door met zijn vrije b-pion een dame te halen. Dat geloofde zwart verder wel en gaf na 41. Ta7: op. Murw gespeeld omdat hij nooit ergens echt actief had kunnen worden ? Het lijkt er wel op.

Een heel leerzame partij van deze geweldige schaker uit het verleden. Maar probeer eens uit te vinden welke fouten zwart eigenlijk gemaakt heeft, waardoor hij verloren kwam te staan. Dat is nog leerzamer.

Vriendelijke schaakgroet,

Wiebe Lenstra

E advolen@home.nl